

**Udruga slijepih osoba županije  
Hercegovačko – Neretvanske, Mostar  
Kneza Višeslava br. 45  
Datum: 3.12.2012. godine**

**P R O G R A M   R A D A  
UDRUGE SLIJEPIH OSOBA ŽUPANIJE  
HERCEGOVAČKO – NERETVANSKE, MOSTAR  
ZA 2013. GODINU**

**I - U V O D**

Udruga slijepih osoba Hercegovačko – Neretvanske županije je osnovana 1997. godine u cilju zaštite prava interesa slijepih na području Hercegovačko – Neretvanske županije i njihove sveukupne afirmacije i emancipije.

Njezino sjedište je u Mostaru. Registrirana je u županijskom ministarstvu pravosuđa, ima cca 200 članova, i županijskog je karaktera.

Upravni odbor i Skupštinu Udruge slijepih čine zastupnici sa područja županije, a sve odluke donose se na demokratski način uvažavajući principe ravnopravnosti, solidarnosti, humanosti i nediskriminacije.

Aktivnosti Udruge u narednom periodu biće usmjerene na:

- Okupljanje i udruživanje slijepih i drugih zainteresiranih građana radi organiziranog djelovanja na poboljšanju kvaliteta života slijepih;
  - podsticanje i koordiniranje aktivnosti na ostvarivanju socijalnih, zdravstvenih, ekonomskih, kulturnih i drugih prava, povlastica i beneficija slijepih;
  - podsticanje školovanja, radnog osposobljavanja i zapošljavanja slijepih;
  - praćenje naučno-tehnoloških dostignuća, iznalaženje mogućnosti obezbjeđivanja tiflo-tehničkih pomagala, specijalne opreme, uređaja, instrumenata i drugih tehničkih sredstava za potrebe slijepih;
- stvaranje uvjeta za zadovoljavanje potreba slijepih u oblasti kulture i informiranja;
- organiziranje sportskih, šahovskih i rekreativnih aktivnosti slijepih;
- iniciranje donošenja zakona i drugih propisa o pitanjima koja se odnose na slijepe;
- sudjelovanje u izradi socijalnih programa i kreiranju invalidskih politika;

- organiziranje raznih aktivnosti među slijepima prilagođenim i primjernim njihovim sposobnostima i mogućnostima radi razvijanja osobnih sklonosti;  
- ostvarivanje i razvijanje suradnje sa državnim organima i organizacijama, udrugama slijepih i institucijama za slijepe, invalidskim i drugim nevladinim organizacijama i asocijacijama, međunarodnim organizacijama i asocijacijama i dr.

## **II - UNAPREĐENJE STATUSA SLIJEPIH NA PODRUČJU ŽUPANIJE**

U poslijeratnom periodu slijepe osobe u Federaciji BiH zbog siromaštva i socijalne isključenosti jedna je od najugroženijih kategorija stanovništva.

Međutim, procesi pridruživanja BiH euroatlanskim integracijama i harmoniziranje domaćeg zakonodavstva sa propisima zemalja Europske unije su prilika za poboljšanje statusa slijepih.

U vezi s tim, u narednom periodu, ova Udruga će samostalno u suradnji sa drugim organizacijama i organima vlasti na razini županija i entiteta poduzeti različite aktivnosti i mjere, sa ciljem stvaranja povoljnije klime za rješavanje navedenih problema.

Kontinuirano, pratiće se donošenje zakona i drugih propisa u oblasti socijalne, dječje i zdravstvene zaštite, mirovinskog i invalidskog osiguranja, školovanja, rehabilitacije i zapošljavanje osoba sa invaliditetom, obezbjeđivanja tiflo-tehničkih pomagala, zadovoljavanja specifičnih potreba u oblasti kulture, informiranja i dr.

U procesu donošenja, predlaganja i izmjena zakona i drugih propisa, Udruga će na temelju zakona, aktivno sarađivati sa odgovarajućim nadležnim županijskim, entitetskim i državnim organima i organizacijama.

Istovremeno, Udruga će pratiti i izučavati i druge propise kojima se utvrđuju prava, povlastice, olakšice i druge pogodnosti za slijepe iz oblasti poreske politike i carina, PTT prometa i dr.

Istovremeno, pružaće se stalna stručna pomoć članovima Udruge pri ostvarivanju svojih prava u skladu sa donesenim Zakonima i drugim propisima.

## **III RAD I ZAPOŠLJAVANJE**

Profesionalna rehabilitacija, osposobljavanje i zapošljavanje imaju važnu ulogu na planu integracije slijepih u društvu. Zato ovim oblastima u

narednom periodu treba posvetiti veću pažnju kroz dosljednu primjenu donesenog Zakona o profesionalnoj rehabilitaciji, osposobljavanju i zapošljavanju osoba sa invaliditetom. Naime slijepi su opredjeljeni da se školuju, zapošljavaju i žive od vlastitog rada. Donošenjem navedenog Zakona stvorene su pravne pretpostavke za njihovo veće zapošljavanje na otvorenom tržištu rada, ali i u zaštitnim radionicama i invalidskim poduzećima. Međutim, u toku 2012. godine od strane Federalnog ministarstva rada i socijalne politike inicirane su promjene Zakona o profesionalnoj rehabilitaciji, osposobljavanju i zapošljavanju osoba sa invaliditetom u Federaciji BiH. Naime, navedeni Zakon ima niz nejasnoća i nedostataka i treba u narednom periodu preduprijediti izmjene i dopune koje neće biti na štetu organizacija osoba sa invaliditetom i zaštitnih radionica s obzirom na interese asocijacija slijepih. Više pozornosti u 2013. godini posvetit će se omogućavanju zapošljavanja slijepih na području županije kroz formiranje zaštitnih radionica ili invalidskih poduzeća. U tom smislu Udruga će nastaviti sa kontinuiranom suradnjom sa poduzećem za zapošljavanje slijepih i slabovidnih „TMP“ iz Sarajeva u smislu omogućavanja otvaranja poslovnih jedinica na području djelovanja Udruge sa ciljem poticanja zapošljavanja slijepih osoba. Ostvarivanje ovih ciljeva kao i izbor djelatnosti u velikoj mjeri ovisiće od ukupnih društveno-ekonomskih prilika u BiH. Udruga će samostalno i u saradnji sa drugim invalidskim udrugama inicirati donošenje zakona i drugih propisa iz oblasti zapošljavanja i radnog zakonodavstva koji se odnose na reguliranje povlastica za poduzeća, ustanove i zaštitne radionice, koje vrše radno osposobljavanje i zapošljavanje slijepih i drugih osoba sa invaliditetom.

#### **IV SOCIJALNA SIGURNOST I SOCIJALANA SKRB**

Članom 28. Konvencije UN-a o pravima osoba sa invaliditetom, koja je postala obavezujuća za BiH od travnja 2010. godine, između ostalog, propisano je:

„ Države potpisnice priznaju osobama s invaliditetom i njihovim obiteljima pravo na odgovarajući životni standard, uključujući odgovarajuću hranu, odjeću, stanovanje, kao i na neprekidno poboljšanje životnih uvjeta, te će poduzeti odgovarajuće korake za zaštitu i unapređenje ostvarenja toga prava bez diskriminacije na osnovu invaliditeta“.

S obzirom na navedeno socijalna skrb je od posebnog interesa za slijepu obzirom na činjenicu da je većina slijepih u Federaciji BiH nezaposlena i da preživljava od socijalnih naknada. U proceduri je donošenje socijalnog Zakona za podršku osobama sa invaliditetom na nivou Federacije BiH koji između ostalog, uvodi prihodovni cenzus za isplatu invalidnina i uvođenje u prava 60, 70 i 80 % - nih osoba sa invaliditetom. Ovakav pristup može

ugroziti postojeći nivo prava slijepih zbog čega je u narednom periodu, potrebno maksimalno angažiranje kako bi se to spriječilo. Pored navedenog, s obzirom na nastupajuću reformu socijalnog sektora u narednom periodu potrebno je elaborirati i analizirati slijedeća pitanja:

- Sa aspekta potreba slijepih elaborirati asistenciju i pristup servisima podrške obzirom na različite modele i pristupe u svijetu.
- Izvršiti analizu stalnih i povremenih novčanih davanja sa posebnim fokusom na egzistencijalni minimum.
- Insistirati da kompenzaciona prava nesmiju biti uvjetovana cenzusom i elaborirati dodatak na slijepoću.
- Objasniti potrebu rješavanja stambenih pitanja osoba sa invaliditetom kroz pristup stambenim fondovima i povoljnim kreditnim sredstvima.
- U sustavu mirovinsko-invalidskog osiguranja kreirati prava za slijepe po uzoru na zemlje u okruženju i zemlje EU.

Rješavanje navedenih pitanja u velikoj mjeri će uticati na ukupni status slijepih u društvu, zbog čega ih je neophodno u 2013. godini tretirati na odgovarajući način na skupovima koji će se organizirati na svim nivoima organizovanja i djelovanja slijepih.

## **V ZDRAVSTVENA ZAŠTITA**

Siromaštvo i socijalna isključenost negativno se reflektiraju na zdravlje ljudi, a posebno osoba sa invaliditetom jer one češće koriste zdravstvene usluge. Svjetska banka je osobe sa invaliditetom u BiH identificirala kao socijalno isključene i u većoj mjeri siromašne. Prema Ustavu Federacije BiH zdravstvena zaštita je u podjeljenoj nadležnosti između Federacije BiH i županija. Federacija donosi zakone i kreira politike odnosno utvrđuje načela organizacije provođenja zdravstvene zaštite, a županije organiziraju zdravstvenu zaštitu (oprema, ljudi, sredstva, postupci, uvjeti za ostvarivanje prava itd.). Podjeljene nadležnosti doprinose raznim oblicima diskriminacije zbog različite ekonomske moći županija. Diskriminacija postoji između ostalog i po uzroku nastanka invaliditeta u pogledu mjera (prevencija, promocija i rehabilitacija). Razlike postoje teritorijalno između županija po kvaliteti pruženih usluga (broj ustanova, kadrovi, oprema). Znači presudno je mjesto življenja. Da bi se te razlike smanjile Federacija je utemeljila Fond solidarnosti na nivou Federacije BiH iz koga se finansiraju najskuplje zdravstvene usluge. Pored toga na nivou Federacije BiH usvojen je i osnovni paket zdravstvenih prava kojima se svim građanima Federacije BiH garantira minimalni obim prava (lijekovi, pomagala, participacija). Istovremeno

izmjenama i dopunama Zakona o zdravstvenom osiguranju osigurano je zdravstveno osiguranje svoj djeci koja se redovno školuju i osobama starijim od 65 godina. Velike razlike između županija postoje naročito u pogledu lijekova i pomagala jer županije svojim propisima uređuju tu problematiku.

S tim u vezi, u 2013. godini posebna pozornost posvetit će se provođenju Odluke o utvrđivanju osnovnog paketa zdravstvenih prava, naročito njenog djela koji se odnosi na ortopedska i druga pomagala. Istovremeno na nivou županije treba insistirati da slijepe osobe kroz promjenu propisa dobiju veći broj pomagala, jer su ista preduvjet njihove samostalnosti, neovisnosti i društvene integracije. Najčešće potrebna pomagala slijepima su bijeli štap za orijentaciju u prostoru, specijalni sat sa oznakama na brajevom pismu, pisaća brajeva mašina, razni uređaji za reprodukciju nosača zvuka, govorni kalkulatori, toplomjeri, dodatna oprema za računare, govorni programi itd.

## **VI - OBRAZOVANJE**

U cilju unapređivanja sustava obrazovanja slijepe djece i mladih u županiji čelnici Udruge u 2013. godini unaprijedit će suradnju sa institucijama i organizacijama, koje u svom djelokrugu rada imaju pitanja obrazovanja djece i mladih sa invaliditetom. Naime, obrazovanje slijepe djece i mladih vrši se u redovnim školama i u Centru za slijepu i slabovidnu djecu i omladinu u Sarajevu. Osnivačka prava nad radom navedenog Centra još uvijek niko nije preuzeo, zbog čega je u većoj mjeri onemogućen utjecaj asocijacija slijepih na rad istog. Međutim, Udruga slijepih osoba županije Hercegovačko-Neretvanske je zainteresiran da se proces odgoja i obrazovanja slijepih vrši u skladu sa dostignutim standardima u zemljama EU i svijetu. S tim u vezi, u narednom periodu izvršit će se sagledavanje stanja u oblasti odgoja i obrazovanj slijepih, profesionalne orijentacije i stručnog osposobljavanja s ciljem prihvaćanja suvremenih tendencija, standarda i trendova u ovim oblastima u svijetu. U vezi sa tim Udruga će i u 2013. između ostalog pokretati aktivnosti koje se odnose na:

- Registriranje slijepe djece i upućivanje na kategorizaciju i školovanje,
- Pratiti tijek školovanja i pružati pomoć slijepim učenicima i studentima,
- Pomoć u nabavci školskih udžbenika za osnovno i srednje obrazovanje, kao i sveučilišne literature na audio tehnici, uvećanom crnom tisku i Brajevom pismu,
- Povremeno će se sagledavati stanje u provođenju aktivnosti u ovim oblastima sa ciljem iniciranja i primjene suvremenih tendencija i rješenja koja su se potvrdila u praksi;

- U suradnji sa regionalnim i entitetskim savezima zalagati se za ujednačena rješenja u odgovarajućim zakonima, pošto su ova pitanja u nadležnosti entiteta, a trebaju biti uređena u skladu sa okvirnim zakonima u BiH koji su utvrdili moderan pristup i sadrže europske standarde, te posebno u skladu sa UN konvencijom o pravima osoba sa invaliditetom i drugim međunarodnim propisima;
- Udruga slijepih će se aktivno uključiti u aktivnosti koje imaju za cilj utvrđivanje odgovarajuće društvene uloge i statusa ustanova za slijepe;
- Kontinuirano će se poduzimati aktivnosti za stvaranje svih neophodnih uvjeta za ostvarivanje rehabilitacije, obrazovanja i zapošljavanja slijepih pod općim uvjetima, u svim slučajevima kada je to moguće i opravdano, insistirajući u svakoj konkretnoj situaciji na stvarnoj dostupnosti, tj. ukidanju svih oblika diskriminacije, uklanjanju barijera i slobodi izbora.
- Zajedno sa članicama i ustanovama za slijepe, inicirati organiziranje jedne konferencije o školovanju, rehabilitaciji i zapošljavanju slijepih, u suradnji sa srodnim organizacijama i ustanovama iz zemlje i regije;
- Organizirati jedan okrugli sto o primjeni suvremenih informatičkih pomagala i opreme u obrazovanju, upošljavanju i svakodnevnom životu slijepih;
- Udruga će organizirati seminare edukacije i treninga za korištenje kompjutera i drugih informatičkih i suvremenih tehničkih pomagala i opreme.

## **VII - KULTURA**

Zadovoljavanje kulturnih potreba slijepih u narednom periodu, između ostalog, vršiti će se putem organiziranja različitih glazbenih, kazališnih i književnih priredbi, smotri, jer ove aktivnosti značajno doprinose afirmaciji, socijalizaciji slijepih, te njihovoj integraciji i emancipaciji.

Kada je u pitanju izdavačka djelatnost, adaptacija knjiga za potrebe slijepih u njima dostupnim tehnikama i bibliotečna djelatnost, nastojati će se u suradnji sa ustanovama za slijepe i nadležnim državnim organima, da se ove aktivnosti organiziraju na najracionalniji i najefikasniji način, a u tom cilju će poticati suradnju sa organizacijama slijepih i odgovarajućim ustanovama iz drugih zemalja (biblioteke, instituti i sl.).

Udruga slijepih osoba županije Hercegovacko – Neretvanske nema sredstva za realizaciju navedenih aktivnosti, pa će se neke od njih u 2013. godini pokušati, realizirati kroz posebne projekte.

## **VIII – ŠPORTSKO-REKREATIVNE I ŠAHOVSKE AKTIVNOSTI**

Športsko – rekreativne i šahovske aktivnosti doprinose fizičkom i mentalnom zdravlju kao i općoj afirmaciji i socijalizaciji slijepih, te igraju važnu ulogu u životu slijepih

U 2013. godini Udruga planira održavanje sljedećih prvenstava:

- pojedinačno šahovsko prvenstvo slijepih;
- ekipno šahovsko prvenstvo slijepih;
- prvenstvo slijepih u golbalu;
- prvenstvo slijepih u kuglanju;
- učesće slijepih na prvenstvima koje organizira entitetske i krovne asocijacije slijepih u BiH.

Između ostalog Udruga će u cilju poboljšavanja rekreacije slijepih organizirati izlete i druženja slijepih u prirodnim i drugim okruženjima pogodnim za rekreaciju slijepih osoba.

U narednoj godini više pažnje potrebno je posvetiti popularizaciji šaha među slijepima, a osobno među mladima jer on u većoj mjeri doprinosi njihovoj afirmaciji. Naime, šah je jedna od rijetkih sportskih aktivnosti gdje slijepi mogu ostvarivati iste rezultate kao i ljudi neoštećenog vida. Polazeći od navedenog, u udruzi slijepih potrebno je organizirati škole šaha te obezbjediti druge preduvjete (šahovska literatira, šahovski rekviziti) radi unapređenja šahovske igre među slijepima.

## **IX - INFORMIRANJE**

U narednoj godini informiranje slijepih vršit će se putem web stranice Udruge slijepih osoba županije Hercegovacko – Neretvanske koja će biti kreirana početkom 2013. godine.

Pored toga, informiranje slijepih, organizirati će se u formi stalnih pismenih i usmenih priopćenja, te putem zastupnika u skupštini i upravnom odboru udruge. Naime, informiranje je u isključivoj nadležnosti županija zbog čega je u narednom periodu nužan veći angažman udruge i regionalnih i entitetskih saveza slijepih da se pitanje informiranja slijepih uredi na sustavan način polazeći od Ustava Federacije BiH o pravu na informiranje i drugih međunarodnih dokumenata, koje je potpisala i ratificirala BiH.

Slijepi koriste Brajevo pismo /točkasto pismo/, tisak sa uvećanim slovima i informacije na audio – kasetama, i drugim nosačima zvuka, čije štampanje, snimanje, izdavanje i distribuiranje iziskuje posebne troškove.

Radi unapređivanja informiranja slijepih u Federaciji BiH neophodno je na svim nivoima organiziranja slijepih veću pozornost posvetiti mogućnostima koje pružaju nove informatičko-tehnološke komunikacije što podrazumjeva obezbjeđivanje i nabavku nove opreme, govornih softwera i kontinuiranu edukaciju.

U 2013. godini posebna pažnja će biti posvećena poticanju razvoja pismenosti slijepih na području djelovanja Udruge i u tu svrhu će se organizirati jedna konferencija ili barem okrugli sto.

U toku 2013. godine organizirati aktivnost praćenja pristupačnosti web stranica slijepim korisnicima interneta, ispitati situaciju i iskustva u tom pogledu u drugim europskim zemljama i zemljama regije naročito, kako bi se osmišljeno i argumentirano nastupalo za uvođenje odgovarajućih standarda.

## **X RJEŠAVANJE STATUSA ASOCIJACIJA SLIJEPIH**

Donošenjem Zakona o udrugama i fondacijama BiH 2001. godine i Zakona o udrugama i fondacijama Federacije BiH 2002. godine, omogućeno je osnivanje i registriranje udrugama od samo tri člana što je za posljedicu imalo osnivanje velikog broja udruga i saveza osoba sa invaliditetom. Zbog neposotojanja kriterija u pogledu financiranja rada organizacija osoba sa invaliditetom daljnji rad Udruge postao je upitan. Takvo stanje iziskuje potrebu donošenja posebnog Zakona o OOSI koji će između ostalog regulirati pitanja vezana za reprezentativnost te uvjete i način stjecanja svojstva OOSI, a koje se trebaju posebno financirati. Donošenje ovog Zakona predviđeno je u 2012. godini, međutim ono je prolongirano za 2013. godinu. Budući status udruga i saveza slijepih u Federaciji BiH bit će određen i uvjetovan donošenjem navedenog Zakona zbog čega ovo pitanje mora biti u vrhu prioriteta djelovanja udruge slijepih u 2013. godini.

## **XI – ORGANIZIRANJE SLIJEPIH**

Postojeći model organizacije županijske udruge slijepih, usklađen je sa novim zakonskim propisima, promjenjenim političkim i ekonomskim odnosima, novom teritorijalnom organizacijom F BiH, te potrebama slijepih.



Polazeći od decentraliziranog sustava vlasti i uloge koju županija ima u tom sustavu, na planu organiziranja, realiziranja i financiranja društvenih potreba u oblasti obrazovanja, zdravstva, zapošljavanja, kulture, sporta i dr., a imajući u vidu da se socijalna politika u određenoj mjeri realizira i financira na nivou županije, nameće potrebu reafirmiranja pozicije županijske udruge i prilagođavanja njihove organizacione strukture tom konceptu, uvažavajući pri tom maksimalno principe efikasnosti i ekonomičnosti.

S tim u vezi, u 2013. godini posebna pozornost posvetiti će se educiranju aktivista na nivou županije i stvaranju tehničkih i drugih preduvjeta za uspješnije djelovanje županijske udruge.

S obzirom na činjenicu i okolnosti vezane za rad županijske udruge slijepih, Udruga će poticati i stvoriti pretpostavke za konstituisanje i registriranje općinskih i međuopćinskih udruga slijepih sa ciljem pružanja neposredne i konkretne pomoći slijepima gdje se za to ukaže potreba i interes slijepih osoba ..

Ovdje treba imati u vidu da su važećim Zakonom o udrugama i fondacijama liberalizirani uvjeti i postupak osnivanja i registriranja udruga građana / tri osobe mogu osnovati udruhu/.

Ovo je važno za male lokalne zajednice sa malim brojem slijepih, jer su sad i oni u poziciji da mogu imati svoje udruge.

U 2013. godini treba razmotriti i ocjeniti potrebu osnivanja fondacija i drugih oblika organiziranja i udruživanja slijepih sa ciljem efikasnije zaštite njihovih prava i interesa i podmirjenja sveukupnih potreba. To podrazumijeva organiziranje savjetovanja i okruglih stolova i donošenje potrebnih odluka na odgovarajućim nivoima.

S tim u vezi potrebno je donijeti Strateški plan Udruge koji bi sadržavao strategiju djelovanja i strateške pravce njegovog razvoja sa posebnim fokusom na pitanja od značaja za slijepe koja još uvijek nisu na sustavan način uređena.

Na temelju novog statuta potrebno je urediti međusobna prava, obaveze i odgovornosti članova udruge kao i druga pitanja od zajedničkog interesa. (načela i principi organiziranja, vrijeme izbora, koordinacija aktivnosti i dr.) .

Udruga će aktivno sudjelovati na sastancima koordinacije, najviših predstavnika regionalnih, entitetskih saveza slijepih i USG-a u BiH, kako bi se osigurala razmjena iskustava, informacija, zauzimanje zajedničkih stavova u vezi sa nekim pitanjima djelovanja u okvirima međusobne suradnje i međusobne podrške, te u vezi sa zajedničkim aktivnostima koje se provode u Udruzi slijepih (akciono jedinstvo).

Udruga će organizirati po mogućnosti jedan intenzivni tečaj engleskog jezika

Udruga će kontinuirano raditi na daljoj dogradnji profilacije društvene uloge Udruge slijepih i adekvatnog rješavanja problema statusa Udruge (zalagati se za status Udruge od javnog interesa).

## **XII - AŽURIRANJE EVIDENCIJA I USTROJ BAZE PODATAKA**

Činjenica, da još uvijek nisu ustrojene jedinstvene baze podataka nameće potrebu da županijska udruga pristupi sređivanju evidencija članova po jedinstvenoj metodologiji i sadržaju podataka, što bi županijskoj udruzi i regionalnim i entitetskim savezima, bila baza podataka za utvrđivanje socio-ekonomskog položaja slijepih na području djelovanja Udruge. Samo se na temelju preciznih podataka mogu iskazivati realni zahtjevi za reguliranje određenih oblika socijalnih prava i socijalne zaštite u cjelini, te kreirati različiti programi i projekti.

Nova evidencija će se koristiti za ustroj jedinstvene baze podataka članstva, a prikupljanje podataka vršit će se na temelju novog evidencijskog kartona ove udruge.

Obradu podataka će vršiti Stručna služba Udruge.

## **XIII - SURADNJA SA ORGANIMA VLASTI, ORGANIZACIJAMA I INSTITUCIJAMA U ZEMLJI I INOZEMSTVU**

U cilju realiziranja ovoga Programa rada, Udruga će naročito surađivati sa županijskim ministarstvima koja u svom djelokrugu rada tretiraju, razmatraju i rješavaju problematiku slijepih kao i sa drugim entitetskim i državnim organima i organizacijama, sa vladinim i nevladinim organizacijama u zemlji i inozemstvu, sa invalidskim udrugama na nivou županije, Federacije BiH i države BiH.

Udruga slijepih će uspostavljati odnose aktivne suradnje sa asocijacijama slijepih iz drugih županija i zemalja, naročito na planu razmjene informacija i iskustava, športa, šaha i rekreacije, kulture - prijateljski susreti (međusobne posjete), takmičenja, razmjene različitog

karaktera, razmjena bibliotekarske građe i pomagala i unutar projekata i programa od zajedničkog interesa i sl.

#### **XIV - FINANCIRANJE**

Sredstva za realizaciju ovog Programa, Udruga planira ostvariti iz Proračuna županije, od Fonda za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba sa invaliditetom u F BiH, donacija, poklona grantova, projekata, i drugih izvora u skladu sa zakonom.

U cilju iznalaženja drugih sopstvenih izvora financiranja Udruga slijepih osoba županije Hercegovačko – Neretvanske će u skladu sa svojim mogućnostima 2013. godini pokrenuti inicijativu osnivanja poduzeća koja će se baviti gospodarskom i uslužnim djelatnostima i upošljavati osobe sa invaliditetom.

Financijska potpora ovoj udruzi iz Proračuna županije je nužna za realizaciju ovog Programa rada zbog čega će se on implementirati u mjeri u kojoj se ostvare planirana sredstva.

#### **XV - RAD TIJELA I STRUČNE SLUŽBE SAVEZA**

U 2013.-oj godini planira se održavanje 2 sjednice Upravnog odbora i jedne redovne i izborne sjednice Skupštine Udruge, u skladu sa Statutom Udruge.

Pored toga Udruga će redovno savjetovati i konsultirati svoje područno odjeljenje i povjerenstva o aktualnim pitanjima iz rada Udruge s ciljem njihovog uspješnog rješavanja.

Realizacija ovog programa, redovno će se razmatrati na sjednicama Upravnog odbora, a članovi Udruge će se blagovremeno informirati o svim pitanjima vezanim za njegovo izvršavanje.

**PREDSJEDNIK**  
Zdravko Cigić

